

# LITURGIE & GEBED

het kloppend hart van de  
geloofsgemeenschap



## **Liturgie als gemeenschapsviering, verbonden met catechese en dienstbaarheid**

Liturgie en gebed vormen een belangrijke pijler van ons Kerk-zijn. In gebed en liturgie klopt het hart van onze gelovige gemeenschap. Onder liturgie verstaan we de eredienst van de Kerk: de dienst van het volk aan God (én tegelijk de dienst van God aan het volk.) In de liturgie komen we samen rond de verrezen Heer, die in ons midden komt via zijn gesproken Woord, in zijn tekens van brood en wijn, in zijn gebaren van breken en delen. We zien deze eredienst niet los van de andere pijlers: gemeenschapsvorming, catechese en dienstbaarheid. Liturgie is hier sterk mee verbonden:

### **Liturgie vieren is een gemeenschapsvormend gebeuren.**

Het vertrekt vanuit een geloofsgemeenschap en het vormt tot geloofsgemeenschap. Om die reden vieren we alle sacramenten, die in de gemeenschap geworteld zijn, best binnen de geloofsgemeenschap zelf. De initiatiesacramenten, nl. het doopsel, de eerste eucharistie en het vormsel, beogen niet alleen een initiatie in het geloof, maar ook een initiatie in de geloofsgemeenschap.

### **De liturgie verbindt ons met God en met elkaar tot over onze grenzen heen.**

Ze is verbonden met catechese en geloofsverkundiging. Het is de plaats waar gelovigen samenkomen om gemeenschap te vormen, om naar het Woord van God te luisteren. Het is de plaats waar we ons laten uitdagen en aanmoedigen, waar we groeien als 'leerlingen' in de school van het Evangelie.

### **Liturgie vieren in een gemeenschap staat ook ten dienste van de gemeenschap.**

Vooraf van diegenen die de gemeenschap bijzonder nodig hebben: gekwetsten, verzwakten, veroordeelden, verdwaalden, zoekenden, echtgescheidenen, ouderen, rouwenden. Hun stem en hun gebed zal hoorbaar zijn. De dienstbaarheid (of diaconie) en de inzet van en voor deze medemensen zal tastbaar aanwezig blijven in onze vieringen.

## Liturgie vieren in de zondagskerk

In elke parochie apart eucharistie vieren op de dag van de verrijzenis is minder evident geworden, gezien het verminderd aantal priesters. De Sint-Katharinakerk van Hoogstraten is de **zondagskerk**, waar elke zondag eucharistie gevierd wordt.

De zondagskerk biedt ook ruimte voor **bijzondere vieringen** bij speciale gelegenheden met de bredere gemeenschap: het Te Deum, de Witte Donderdagviering, de Franciscusviering, Heilig Bloed, gezamenlijke gezinsvieringen, ... In deze gezamenlijke vieringen kunnen we de verbondenheid over de parochiegrenzen heen sterker ervaren.

Naast de Sint-Katharinakerk heeft ook de kloosterkerk van de paters Kapucijnen in Meersel-Dreef het statuut van zondagskerk, meer bepaald als **bedevaartkerk**. Ook in deze kerk wordt elke (zaterdag en) zondag (meermaals) eucharistie gevierd. Hier vinden in de bedevaartperiode extra vieringen plaats voor pelgrims en bedevaartgroepen.

## Liturgie vieren rond de zondagskerk

In de kerken rond de zondagskerk wordt de plaatselijke gemeenschap uitgedaagd om een **eigen liturgieaanbod** te verzorgen in overleg met het beleidsteam van de pastorale eenheid. Het beleidsteam werkt met de overleggroep (van pastores) een schema uit waarin (minstens) een **maandelijkse eucharistieviering** voorzien wordt in elke parochiekerk. Op de andere zondagen (of zaterdagen) kan een gemandateerde voorganger uit de (eigen) parochie voorgaan in een **woord- en communiedienst**. Deze gebedsdiensten verlopen volgens een afgesproken 'orde van dienst'.

Afhankelijk van de eigenheid van de plaatselijke geloofsgemeenschap kan een viering inhoudelijk en muzikaal **anders ingevuld** worden. Zowel grote gemeenschapsvieringen als diverse andere vieringen zien we als vreugdevolle ervaringsplaatsen en een krachtig getuigenis van het evangelie.

Een homilie met een link naar de actualiteit, naar het eigen leven en met gevoel voor humor spreekt mensen aan. Misdienaars en lectoren vervullen samen met de voorganger en de koster een belangrijke rol. Ook de aanwezige gelovigen versterken de viering door vooraan plaats te nemen en actief mee te bidden en mee te zingen. Een cantorij activeert deze betrokkenheid.

**Goede liturgie spreekt alle zintuigen aan:** in stilte en muziek, in kaarsvuur en wierook, in licht en kleur, in tijd en ruimte, ... kunnen we liturgie beleven in haar essentie. Goede liturgie verbindt mensen met God en met elkaar. Ze is een bron van vreugde en verbondenheid.

Themavieringen, jubileumvieringen, herdenkingsvieringen, voorbereidingsvieringen voor vormsel en eerste communie, ... bieden kansen voor een eigen verhaal, een persoonlijke toets, een eigen inbreng van de betrokkenen.

In onze pastorale eenheid is ruimte voor **vernieuwende liturgische projecten**, zoals Vierdezondag en het Vrijdaggebed. Vieren in een eigentijdse taal met eigentijdse muziek – en God toch mysterie laten – is en blijft een uitdaging.

In **woonzorgcentra** kiezen we ervoor om op regelmatige basis vieringen en/of gebedsdiensten te voorzien en te ondersteunen.

## Sacramentele vieringen

De vraag klinkt steeds luider hoe de kerkgemeenschap als geheel een 'catechetische gemeenschap' kan zijn: een gemeenschap waarin allen zich geroepen voelen om te werken aan hun eigen geloofsgroei en aan die van anderen.

In **doopvieringen** worden de dopelingen verbonden met Christus en de kerkgemeenschap. Dat is een gebeuren in twee richtingen: de dopeling sluit aan bij de kerkgemeenschap en de kerkgemeenschap verwelkomt de nieuwgedoopte. Doopvieringen zijn bijgevolg geen individuele vieringen, maar gemeenschappelijke vieringen, liefst nog ingebed in de liturgie van de geloofsgemeenschap. Om die reden zijn doopsels ook mogelijk tijdens de plaatselijke zondagsviering.

**Eerste communievieringen** en **vormselvieringen** worden binnen de parochiegemeenschap voorbereid en gevierd (bij een voldoende aantal inschrijvingen). Liturgische momenten 'op weg naar' en 'op de weg erna' worden aangeboden zowel in de eigen parochie (b.v. naamopgave) als in de pastorale eenheid (b.v. Welkom in de Mis). Dit alles wordt mee aangestuurd vanuit de werkgroepen catechese en liturgie van de pastorale eenheid.

De godsdienstlessen op school bieden belangrijke momenten om de verhalen van Jezus te leren kennen. De ontmoeting met Jezus zelf en het volgen van zijn weg kan men ervaren en beleven in de geloofsgemeenschap van de parochie en de pastorale eenheid.

Een **huwelijksviering** vindt plaats in een kerk of kapel en wordt voorgedaan door een diaken (in een gebedsdienst) of door een priester (in een eucharistieviering of gebedsdienst). Vanuit de pastorale eenheid is er een inhoudelijk voorbereidingstraject op het huwelijk. Tijdens één van de drie momenten krijgen de koppels

praktische én inhoudelijke tips in verband met hun huwelijksviering. In een gesprek met de voorganger wordt de viering overlopen en worden de laatste afspraken gemaakt.

De **ziekenzalving** ontvangt men niet noodzakelijk in de laatste levensdagen of -uren, maar beter als men nog een weg dient te gaan. De priester-voorganger bidt om Gods kracht en zijn heilige Geest voor de zieke. Dit gebeurt door de handoplegging en zalving met olie. Idealiter viert men de ziekenzalving in de kerk tijdens de eucharistieviering op zondag. Een zieke kan Gods aanwezigheid immers ook ervaren in de gelovige gemeenschap rondom zich.

Eveneens kan men de ziekenzalving thuis ontvangen, in het woonzorgcentrum of op een bedevaartplaats als Meersel-Dreef of Lourdes. In de verschillende woon- en zorgcentra is er één keer per jaar een gezamenlijke viering met ziekenzalving in de paastijd of rond de Dag van de Chronisch Zieken (tweede zondag van oktober).

Ook bij het naderend levenseinde of als iemand overleden is, is bidden zinvol. Daar zijn diverse mogelijkheden voor. De werkgroep liturgie voorziet gebedsteksten rond ziekte, afscheid en het levenseinde voor de verschillende woon- en zorgcentra via de eigen website.

In de kerkelijke **uitvaart** maken wij een dubbele beweging. We blikken terug op het leven van de overledene. We doen dit door middel van één of meer afscheidswaarden en eventueel met door de familie gekozen of uitgevoerde muziek. Tegelijkertijd blikken we als gelovigen vooruit en hopen we, weliswaar tastend en aarzelend, op een nieuw leven. De Bijbel en de verrijzenisboodschap mogen klinken. Verder focussen we ons op Gods aanwezigheid in het openingsgebed, de voorbeden, het samen bidden van het Onze Vader en de afscheidsgelieden.

Een uitvaart vindt plaats in een gebedsdienst zonder communie. Omwille van geloofsredenen mag men vragen naar een eucharistieviering. Dit kan enkel als een priester beschikbaar is. Uitvaarten vinden plaats in de parochiekerken. Op vraag van de familie en omwille van bijzondere redenen kan men ook uitwijken naar de weekkapel van de Sint-Willibrorduskerk in Rijkevorsel, de kapel van Achtel of de Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van de Akker in Minderhout. Hier dient men wel rekening te houden met de beperkte ruimte.

## **Muziek in de liturgie**

Muziek heeft een belangrijke plaats in de liturgie. Liturgie als eredienst, lofbetuiging, dankzegging ... vraagt om eerbiedige, lovende en dankende klanken. Liturgische muziek kan een bijzondere betrokkenheid en dynamiek bij alle deelnemers op gang brengen. Geest en lichaam kunnen er gezamenlijk door geraakt worden. Vooral de samenzang kan een viering sterk en krachtig maken. Daarom verdient ze alle zorg, aandacht en ondersteuning. In elke viering verdient zang en samenzang de voorkeur op louter instrumentale muziek of digitale muziek.

## **Bijzondere gebedsmomenten, schoolvieringen en gelegenhedsvieringen**

**Verenigingen** zoals jeugdverenigingen, Okra, KVG, Samana ... kunnen hun jaarlijkse viering uitstekend inbedden in de zondagsviering van de plaatselijke geloofsgemeenschap. Liturgische of sacramentele vieringen in een brede gemeenschap verdienen de voorkeur boven vieringen in een beperkte of afzonderlijke gemeenschap. Huidige tradities van verenigingen kunnen op een kwaliteitsvolle manier voortgezet worden.



**Scholen**, die liturgie willen vieren of een gebedsdienst wensen, vinden inspiratie in de bisschoppelijke brochure 'Vieren op school' .

**Gezinsvieringen** zijn toegankelijk, verstaanbaar en verdiepend en plaatsen Jezus en de Bijbel centraal. Door de eenvoudige taal en de heldere inhoud van de homilie spreken ze aan voor jong en oud. Er is een actieve betrokkenheid door het samen zingen, door gebaren en rituelen, het aansteken van een kaarsje, een (offerande)processie, de vredewens ... Verschillende zintuigen worden aangesproken. God wordt er hedendaags en divers benoemd en verbeeld. Het kerkbeeld reikt er verder dan de eigen kerktoren en overstijgt ook de parochiegrenzen. Gezinsvieringen kunnen met verschillende parochies samen gevierd worden, zo bijvoorbeeld met Kerstmis en Pasen.

Bidden kan ook buiten een kerkgebouw. In de **meimaand** of tijdens de **kruisdagen** kunnen landelijke geloofskernen samen biddend te velde gaan. Dankbaarheid voor de natuur en voor het leven is een religieuze grondhouding die vierend kan uitgedrukt en beleefd worden met de plaatselijke geloofsgemeenschap. Ze is eigen aan een Franciscaanse geloofsbeleving. Ook de eerder traditionele vindplaatsen en ons volksreligieus erfgoed zijn een belangrijke meerwaarde voor onze pastorale eenheid en dienen gekoesterd te worden.

In de gebedsweek voor de eenheid of bij andere gelegenheden zoeken we naar mogelijkheden om in verbondenheid met geloofsgenoten van **andere kerkgemeenschappen** gezamenlijk te bidden voor vrede, eenheid en verbondenheid naar het voorbeeld van Franciscus in zijn ontmoeting met de sultan.

## **Bijzonder gebed: het Onzevader**

Sinds de advent van 2016 hebben wij een nieuwe Nederlandse vertaling van het Onzevader. Soms leidt dit in de praktijk tot wat onduidelijkheid, maar het is zeker een gelegenheid om opnieuw bewuster stil te staan bij de rijke inhoud van het gebed dat Jezus ons zelf aanreikte.

Wij vinden het belangrijk dat iedereen het Onzevader kan meebidden. De vaandels in onze verschillende kerken met de tekst van het gebed vormen daarbij een goede ondersteuning. Ook als het Onzevader wordt gezongen, gebeurt dit door de ganze gemeenschap met de nieuwe vertaling. We hanteren vooral de gezongen versie van Peter Pieters of een eigen creatie van de pastorale eenheid.

Ook de gebedshouding bij het Onzevader is belangrijk. Waar dit kan, willen we de kerkgangers vragen om op te staan. Men kan elkaar de hand reiken of bidden met open opgeheven handen. Het is zinvol om de aanwezige kinderen en jongeren uit te nodigen om mee kring te vormen rond het altaar.

## **Gezamenlijk en persoonlijk gebed**

In gebed en liturgie klopt het hart van onze gelovige gemeenschap. Daar ontspringt de bloedsomloop die onze gemeenschap toelaat te ademen, te spreken, te vieren, te lijden en de handen uit de mouwen te steken. "Waar twee of drie in mijn naam samenzijn, ben Ik in hun midden," klinkt het in het evangelie. Het christelijk gebed is persoonlijk en gemeenschappelijk tegelijk. Zonder persoonlijke betrokkenheid wordt de liturgie snel tot een leeg en levenloos ritueel. Zonder gemeenschap verliest het persoonlijk gebed zijn essentie.

Laagdrempelige initiatieven als **Light a Candle** en het **Franciscaans belevingscentrum** in Meersel-Dreef spelen goed in op de nood aan verstillings- en spiritualiteitsaanpak. Open kerken en kapellen bieden eveneens ruimte voor spiritualiteit in brede zin.

In een toekomstplan voor onze bestaande kerken en kapellen willen we in onze pastorale eenheid ook inzetten op enkele (kleine) sacrale ruimten die plaats en ruimte bieden tot spirituele ervaringen en geloofsinitiatie. Bijzondere zorg moet besteed worden aan inrichting, onderhoud en technische ondersteuning van deze ruimten. Investeren in toegankelijkheid en ruime openingstijden dragen bij tot een gastvrij onthaal van alle zinzochers.

## Tot slot

Deze visietekst wil een richtsnoer zijn dat ons op weg zet, dat ons oriënteert, verbindt, stimuleert en ons uitdaagt om kwaliteitsvol te bidden en te vieren. Het wil het beleid en de werking rond liturgie en gebed in onze pastorale eenheid helpen dragen, verdiepen en versterken samen met de vele vrijwilligers die we bijzonder dankbaar zijn.

## WERKGROEP LITURGIE&GEBED, 2019

De werkgroep liturgie van de pastorale eenheid Sint-Franciscus haalde haar mosterd bij:

Een houtskoolvuur met vis erop en brood. Visietekst van een voor het bisdom Antwerpen. Johan Bonny, 2012

Wat is bidden? Adveniat geloofseducatie, Baam, 2012

Vieren op school. Johan Bonny, 2017

God ontmoeten in zijn Woord. Verklaring van de bisschoppen van België, 2008

# VISIETEKST LITURGIE & GEBED

pastorale eenheid Sint-Franciscus  
Hoogstraten-Rijkevorsel



[www.sintfranciscus.com](http://www.sintfranciscus.com)